

Липецький ліцей
Подільської міської ради
Подільського району Одеської області

Всеукраїнська краєзнавча експедиція
учнівської молоді

«Моя Батьківщина – Україна»

Напрямок роботи:

«Геологічними стежками України»

краєзнавчо-дослідницька робота на тему:

«Вода - безцінне природне багатство»

2025 рік

Автор краєзнавчо – дослідницької роботи:

творча група вчителів та учнів Липецького ліцею.

Керівники:

1. Попаз Наталія Василівна
2. Корня Любов Григорівна
3. Кречун Людмила Петрівна

До складу групи входять учні:

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Рік народження	Місце навчання
1	Васильєва Дарина Сергіївна	11.06.2013	Липецький ліцей Подільської міської ради
2	Балан Діана Вадимівна	09.12.2012	Липецький ліцей Подільської міської ради
3	Дейков Артем Дмитрович	17.05.2011	Липецький ліцей Подільської міської ради
4	Ткаченко Юлія Володимирівна	11.04.2011	Липецький ліцей Подільської міської ради

Зміст

Вступ.....	с.4
1.Історична довідка основних річок Одещини.....	с.5
2.Географічне положення Одещини та її природний потенціал.....	с.6
3. Географічна характеристика основних річок та лиманів.....	с.7
3.1. Річка Дунай	с.7
3.2 Річка Дністер	с.8-9
3.3. Річка Південий Буг.....	с.10
3.4 Річка Тилігул	с.11
3.5. Тилігульський лиман.....	с.12
4.Геологічні фактори, що формують водні ресурси.....	с.13
4.1.Поверхневі води та геоморфологія.....	с.13
4.2.Підземні води та гідрологія.....	с.14
4.3. Використання водних ресурсів на Одещині,зумовлене геолгією.....	с.14
5.Основні екологічні проблеми водних ресурсів Одещини.....	с.15-17
6.Напрямки покращення екологічного стану області.....	с.17
Висновки.....	с.18
Список використаних джерел та літератури.....	с.19
Додатки.....	с.20

Вступ

Вода є однією з найважливіших складових природи, без якої неможливе життя на Землі. Сьогодні проблема збереження та раціонального використання водних ресурсів набуває особливого значення, адже запаси прісної води зменшуються, а її якість погіршується через забруднення.

Зростання населення, розвиток промисловості й сільського господарства призводять до збільшення споживання води, що ставить під загрозу водну безпеку багатьох регіонів.

Тому дослідження ролі води, шляхів її збереження й охорони, є надзвичайно важливим для забезпечення сталого розвитку, збереження природи та здоров'я людей.

Мета дослідження:

З'ясувати значення води в природі та житті людини, проаналізувати основні проблеми збереження водних ресурсів і визначити шляхи їх раціонального використання.

Завдання дослідження:

- ◆ Розкрити роль води для людства.
- ◆ Охарактеризувати основні джерела водних ресурсів.
- ◆ Виявити причини забруднення води та наслідки цього процесу.
- ◆ Дослідити способи очищення та економного використання води.

Очікувані результати дослідження:

1. Отримати узагальнені відомості про водні ресурси Одеської області, їх розташування, види та особливості.
2. Визначити екологічний стан лиманів, річок та озер.
3. Показати значення води для життя людини, господарства та природних екосистем регіону.
4. Сформувані розуміння необхідності охорони водних ресурсів.

1. Історична довідка основних річок Одещини

Основні річки Одеської області мають значне історичне значення, будучи важливими торговими шляхами та оборонними рубежами, а також джерелами прісної води. До них належать Дністер та Дунай, що мають глибокі історичні корені, а також багато менших річок, таких як Тилігул, Кубань, Хаджибейка та інші.

Дністер: Одна з найбільших річок України, що протікає через область. В історичному контексті, Дністер відігравав роль природного кордону, торгового шляху та фортеці для різних народів, які населяли ці землі, від античних часів до козацтва.

Дунай: Друга за довжиною річка Європи, яка частково протікає через південь Одеської області та формує її дельту. Дунай століттями був головним водним шляхом для торгівлі та міграції, а його гирла були стратегічно важливими для контролю над морськими шляхами. Очаківське гирло - один з рукавів Дунаю, який розташований в межах Одеської області.

Тилігул: Річка, яка дала назву однойменному лиману. Історично, Тилігул був важливим джерелом води для місцевих поселень та сільського господарства, а його долина була місцем постійних боїв за контроль над територіями.

Про міць та потужність цієї річки в давнині говорилося багато. Тут навіть з Чорного моря припливали турецькі фелюги, а одна з них, відповідно до легенди, навіть затонула з золотом в Тилігулі біля Ананьєва. У щоденнику полководця

Рум'янцева , щодо Тилігулу, зустрічаються такі рядки: « З великими труднощами форсували буйну річку Тилігул»...

Нині ж річка пішла під землю, але продовжує пробиватися із карстових западин й нести свої лікувальні води до Тилігульського лиману.

У 60-70 роках минулого століття ця річка була широка та глибока, в ній водилося багато живності, а коли вона навесні розливалася, то по долині жителі ловили рибу руками і було її тоді дуже багато.

Але потім тодішня влада захотіла поглибити річку та почистити джерельця , поглибити водойму, видалити сміття у береговій зоні, видалити водорості, очерет. Як наслідок цього бездумного втручання – вода пішла під землю, а Тилігул обмілів, перетворився у невеликий брудний струмок.

2.Географічне положення Одещини та її природний потенціал

Одеська область – приморський і прикордонний регіон України, розташований на крайньому південному заході країни, з територією 33,4 тис. кв. км. і з населенням 2,4 млн. чоловік.

По території області проходять державні кордони України з Румунією і Молдовою. На півдні область своєю окраїною виходить до Чорного моря. Довжина морського і лиманного узбережжя від гирла ріки Дунай до Тилігульського лиману досягає 300 км.

Тепле море, лікувальні грязі, мінеральні води, морські пляжі створюють винятково високий рекреаційний потенціал Одещини. У низинах великих річок (Дунай, Дністер) і лиманів, на морських узбережжях і в шельфовій зоні розташовані цінні й унікальні природні комплекси, водно-болотні угіддя, екосистеми, що формують високий біосферний потенціал регіону, який має національне і міжнародне глобальне значення.

У межах області розташовані 1134 малих річок і струмків, 15 прісноводних та морських лиманів (найбільші з них Дністровський, Тилігульський, Хаджибейський, Алібей, Бургас, Будацький, Куяльницький, Кучурганський), 68 водосховищ, 45 озер, у тому числі 8 Придунайських озер: Ялпуг, Кугурлуй, Катлабух, Китай, Сасик, Кагул, Картал, Саф'яни.

3. Географічна характеристика основних річок Одеської області.

Річкова мережа в Одеській області належить до басейнів Дунаю, Дністра, Південного Бугу та безпосередньо Чорного моря. (додаток 2)

3.1. Річка Дунай

Річка Дунай дістала назву Danuvius (швидка вода) від кельтських слів danu (швидкий) та vius (вода). Дунай - друга за довжиною і площею басейну річка Європи. Довжина Дунаю становить - 2857 км, а площа басейну - 817 тис.

Річка бере початок у Німеччині, в горах Шварцвальда. Далі тече через столиці Центральної та Східної Європи - Відень, Братиславу, Будапешт і Белград, і вливається в Чорне море через дельту Дунаю в Румунії та Україні.

29 червня відзначають День Дунаю. Це ключова подія, яка є частиною Спільних Дунайських досліджень – найбільшого спільного міжнародного моніторингу Дунаю від верхів'я до гирла.

Спільні Дунайські дослідження - це одночасні дослідження якості вод по всій довжині Дунаю, які проводяться кожні 6 років за участю 13 країн басейну за підтримки Міжнародної комісії з захисту річки Дунай.

Флора і Фауна річки Дунай

Рослинність представлена угрупованнями як комплекс різних типів рослинності - водяного, болотного, лугового, солонцевого і солончакового, псамофітного і лісового.

Тваринний і рослинний світ вод є дуже унікальним, різноманітним. Налічується понад 100 видів риби, більше 280 видів птахів.

Цікаві факти

1. Назву річці дали кельти, і перекладається вона як "швидка вода".
2. Басейн Дунаю має площу 817 тисяч км².
3. На берегах річки проживає 115 млн людей.
4. Протяжність ріки становить 2860 тис. км.
5. Серед найдовших річок Європи Дунай посідає друге місце.

6. Він протікає через 10 країн: Україну, Німеччину, Австрію, Словаччину, Угорщину, Хорватію, Сербію, Румунію, Болгарію та Молдову.
7. Найбільша притока Дунаю в Україні — це Тиса. Її загальна довжина становить 966 кілометрів, з них в Україні — 201 км.
8. Дельту Дунаю занесено Всесвітнім фондом природи в список 200 найбільш цінних екорегіонів світу, які перебувають під загрозою знищення. Україні належить 18% дельти, яку ще називають екологічним серцем Європи.
9. Її найкраще збережена приморська смуга становить заповідну зону Дунайського біосферного заповідника України.
10. У дельтових угіддях мешкає близько 100 видів риб. Найціннішими видами тут, окрім прохідних осетрових (білуга, осетер російський, севрюга) і оселедцевих (оселедець, пузанок), є сом, сазан, білизна, лящ, плоскирка, рибець, судак. Досить часто трапляються плітка, краснопірка, лин, карась, щука, окунь, підуст, пічкур, верховодка, рідше — стерлядь, в'язь, чехоня, минь та деякі інші.

3.2.Річка Дністер

Назва походить від давньослов'янських слів “дана” (“річка”) та “істер”(“швидкий”). Таким чином, Дністер – “швидка річка”. За легендою, у давнину тут, де зараз протікає Дністер, біг струмок, а вздовж нього жили люди.

Дністер бере початок на північному схилі Карпат, з джерел, що виходять на північно-західному схилі гори Розлуч, біля с. Вовче на висоті близько 760м, впадає в Дністровський лиман Чорного моря, за 35 км на південний захід від м. Одеси. Його загальна протяжність – 1352 км, площа водозбору 72100 км²

Щороку у другу суботу липня відзначається Міжнародний день Дністра, який має на меті закликати суспільство змінити своє відношення до використання водних ресурсів, зокрема Дністра, посилити екологічну освіту та виховати шанобливе ставлення до природних багатств.

Флора і фауна річки Дністер

Природна рослинність басейну Дністра найкраще збереглася в Карпатах. Серед вищих рослин найпоширенішими в горах є смерека, ялиця та бук. Основна смуга поширення цих лісів — 100—1400 м, тобто вони зростають лише в районі

витоків Дністра та його карпатських приток. Нижче на схилах поширені змішані ліси. Ще нижче — листяні, серед яких основні породи: дуб, бук, граб, липа. У підліску трапляється ліщина. У вологих місцях — ясен та в'яз..

В річці водяться: верховодка, окунь, судак, підуст, густера, короп, краснопірка, сом, жерех. Рідкісними є марена, вирезуб і стерлядь. Із птахів найчисленніший вид — берегова ластівка, на островах водиться чимало мартинів і крячків. Є також водоплавні птахи.

Цікаві факти

1. Це одна з найстаріших річок не лише Європи, але й світу. Дністер утворився завдяки відходу Сарматового моря, якому зараз було б понад 20 мільйонів років.
2. Вперше Дністер у V ст. до нашої ери згадує відомий давньогрецький історик Геродот. Щоправда тоді він називає його по-скіфськи – Тірас, що в перекладі означає «швидкий».
3. Басейн сучасного Дністра простягається аж на 32 300 кілометрів і налічує 14 886 річок.
4. Дністер має три водограї – Русилівський, Джуринський та Сокилецький, – і всі вони знаходяться в Україні. Дністровський каньйон, який можна побачити на Тернопільщині, Франківщині, Хмельниччині та Чернівеччині, є найбільшим каньйоном в Європі. Його протяжність – понад 250 кілометрів. Його вік – більш, ніж 10 000 років.
6. Як стверджують науковці, Дністер був улюбленим місцем кочівників, береги якого вони обирали для облаштування своїх тимчасових поселень. А от перше повноцінне стале поселення на берегах річки з'явилося ще понад 160 років тому.
7. Глибина Дністра сягає понад шість метрів. Щоправда, вчені вважають, що ще понад два століття цьому цей показник сягав позначки в понад 25 метрів.
8. Дністер багатий на рибу. Так, за офіційними даними, тут водиться 42 різновиди риб, лєвова частка з яких належить до родини коропових.
9. На Дністрі збудовано дві гідроелектростанції. Також, наразі, триває розробка плану з будівництва ще кількох ГЕС, зокрема, і в Україні.
10. Сьоме чудо. І це – не жарти! У 2008 році Дністерський каньйон офіційно внесли до семи природних чудес України.

3.3.Рчка Південий Буг

Буг — це назва індоєвропейського походження, що уперше з'являється на сторінках давніх літописів поряд з етнонімом «бужани». Назва походить від індоєвропейського кореня *bheug(h) — «гнути, згинати», етимологічно споріднене з праслов'янським інфінітивом *bъgati — «вигинати, закручувати» та з праслов'янським коренем *bag- // *bog- // *bug- із реконструйованим значенням «затоплене місце, течія, потік», споріднене з праслов'янським іменником *bag-но — «багно, болото».

Назва вказує на особливості гідроландшафту річки з великою кількістю закрутів та заболочених місць.

Південний Буг бере початок на Волино-Подільській височині поблизу с. Холодець Хмельницької області (Авратинська височина) і впадає в Дніпровсько-Бузький лиман Чорного моря. Особливістю Південного Бугу є те, що ця річка насправді має лише одну велику притоку.

Флора і фауна

Серед тварин, можна зустріти: річкову видру, ондатру, нутрію, раків, водяного вужа, черепаху, п'явку; основними мешканцями прибережних вод, є: норець, крижень, лиска ,біла чапля; основними видами риб, є: головень, бичок, тараня, карась, короп, плітка, краснопірка, щука, окунь, сом, судак, а також злісний шкідник чебачок амурський.

Рослинність представлена з кущів та чагарників: ліщина, шипшина, жимолость, скумпія та інші.

Цікаві факти

- 1.Перша згадка про Південний Буг є в працях давньогрецького історика Геродота, який описав річку у V ст. до н.е. Давні греки називали річку - Гіпаніс, турки – Ак-Су, що в перекладі означало «біла вода», слов'яни нарекли – Богом.
- 2.Ріка тече винятково в межах України, займаючи при цьому друге місце за своєю довжиною у 806 км, після Дніпра.
3. Живиться Південний Буг сніговими, підземними та дощовими водами.
4. Вона одна з найпопулярніших річок для спортивної риболовлі;

5. З 1994 року, починаючи від Первомайського району і закінчуючи Вознесенівським, засновано регіональний ландшафтний парк «Гранітно-Степове Побужжя». Названо його так тому, що на території заповідника Південний Буг врізається в кристалічний масив Українського щита, і через це виникло багато порогів по руслу, а на скелястих берегах видно виходи гранітів.
6. У басейні Південного Бугу є 42 гідроелектростанції.
7. На притоках створено 4 тисячі ставків.
8. У 2006 р. при спорудженні Ташлицької ГАЕС було затоплено один із найскладніших і найцікавіших порогів – Гард.
9. Південний Буг – це одна з найпопулярніших річок в Україні, де в літній сезон проводять рафтинг. Сюди їдуть туристи з усієї України.

3.4.Річка Тилігул

Тилігу́л — річка в Україні, в межах Подільського та Березівського районів Одеської області. Тилігул бере початок на північному сході від міста Подільська. Тече переважно на південний схід. Впадає до Тилігульського лиману на схід від села Донська Балка.

Довжина Річки 168 км (за іншими даними — 173 км), площа басейну 3550 км². Бере початок на півдні Подільської височини та в її межах тече вузькою (1,0—1,5 км) долиною; нижче (у межах Причорноморської низовини) долина розширюється до 3 км (ширина річища до 10—20 м).

Долина переважно асиметрична, її схили розчленовані ярами і балками. Заплава місцями заболочена, завширшки 300—600 м. Похил річки 0,9 м/км. Основне живлення — снігове та дощове. Влітку на окремих ділянках пересихає. Використовується для зрошення.

Один з витоків Тилігулу бере початок біля села Олександрівка.

Основні притоки: Липецька, Журівка (праві), Сліпуха, Тартакай (ліві). Над Тилігулом розташовані міста Ананьїв та Березівка, та наше рідне село Липецьке.

Територією села Липецьке, протяжністю 18 кілометрів протікає річка Тилігул.

До водних ресурсів села Липецьке належать: річка Тилігул, ставки, підземні води.

Ширина русла в межах села коливається від 1,5 до 2,5 м; глибина від 0,40 до 1,50 м; русло звивисте. Похил річки – 2,1 м/ км. Має переважно дощове та снігове живлення . Замерзає - наприкінці грудня, скресає - на початку березня. Долина річки почленована балками та ярами, заплава місцями заболочена. Річка частково зарегульована ставками. Через незначний нахил русла швидкість течії річки невелика, тому вона має незначні енергетичні ресурси.

Річка села має мішаний тип живлення , основними джерелами живлення є атмосферні опади та підземні води. Найвищий рівень води в річках спостерігається навесні, коли тануть сніги . У першій половині літа, коли випадають зливні дощі, рівень води в річці теж тимчасово піднімається на 0,3 – 0,8 м.

Наприкінці літа і на початку осені , а також узимку, рівень води в річці найнижчий. У цей час річка живиться, в основному, підземними водами.

Цікаві факти

1. Річка Тилігул збагачує Тилігульський лиман, який є однією з найчистіших водойм України, має солонішу за Чорне море воду .
2. Додатково, лиман є важливою екосистемою для багатьох видів птахів і риб.
3. Тилігульський лиман є найпрозорішим і найглибшим лиманом Північного Причорномор'я, відомий своєю унікальною солоністю води, що наближається до океанічної .
4. Він є частиною ландшафтного парку, де мешкають сотні видів птахів, включаючи фламінго, і має цілющі лікувальні грязі.
5. Для підтримання рівня води та стабільної солоності у 2017 році було створено штучний канал, який з'єднує його з Чорним морем.

4. Геологічні фактори що формують водні ресурси

4.1 Поверхневі води та геоморфологія

- Прослідковування геологічних стежок Одеської області допомагає зрозуміти формування її водних ресурсів, які є унікальним поєднанням поверхневих вод, лиманів, приморських озер та значних запасів підземних вод.
- Одеська область розташована переважно в межах Причорноморської низовини з невеликим ухилом у бік Чорного моря. На північному заході заходять відроги Волинсько-Подільської височини.
- Геологічна будова та рельєф зумовили розташування великих річкових артерій: Дунай (утворює Кілійську дельту на південному заході), Дністер та Південний Буг (проходить північно-східною межею). Більшість місцевих річок, як Великий Куяльник, Тилігул, є малими, маловодними і часто пересихаючими, з широкими терасовими долинами.
- Вихід області до Чорного моря та повільне опускання території (сучасні тектонічні рухи) призвели до формування унікальної системи лиманів (Дністровський, Хаджибейський, Куяльницький, Тилігульський та інші).
- Вони утворилися внаслідок затоплення морем нижніх ділянок річкових долин. Геологічні процеси (абразія, зсуви) та діяльність річок також сформували цінні Придунайські озера (Ялпуг, Катлабух, Китай та ін.).
- Особливість території м. Одеси та узбережжя — активний розвиток зсувів і абразії, що пов'язано з товщами лесів (четвертинні відклади) та підстилаючими глинами, які насичуються дренажними водами і сповзають до моря.

4.2. Підземні води та гідрогеологія

- Ключову роль у забезпеченні регіону водою відіграє Причорноморський артезіанський басейн.
- Водні ресурси Одещини містяться у різних геологічних шарах, переважно в породах неогену та палеогену (піски, вапняки, мергелі), що залягають під товщею четвертинних відкладів (леси). Ці водоносні горизонти є основним джерелом питного водопостачання.

- Геологічна будова зумовлює нерівномірність розподілу підземних вод. Найбільш водозабезпеченими є північні райони області (зокрема ті, що знаходяться на відрогах Подільської височини), де відсоток освоєння ресурсів нижчий. У той же час, південні райони (Придунав'я та Причорномор'я) часто стикаються з проблемою високої мінералізації артезіанських вод.
- З геологічною будовою пов'язане й утворення відомих родовищ мінеральних вод (Одеське, Куяльницьке, Чорноморське), які використовуються в лікувальних цілях.

4.3 Використання водних ресурсів, зумовлене геологією

- Питне водопостачання

Геологічна маловодність більшості місцевих річок та недостатня якість підземних вод на півдні змушує область сильно залежати від транзитних річок та групових водогонів. При цьому значні запаси прісних підземних вод на півночі області використовуються для локального водопостачання.

- Лікувальні ресурси

Геологічне залягання пластів та кліматичні умови сприяли накопиченню високомінералізованих пелоїдів (лікувальних грязей) у лиманах (Куяльницький, Хаджибейський, Тилігульський та ін.). Ці ресурси мають світове значення і є прямим результатом геологічних та гідрологічних процесів регіону.

- Господарське використання

Численні водосховища та ставки (близько 68 водосховищ та значна кількість ставків) були створені на малих річках для акумуляції поверхневого стоку в умовах маловодності. Їх функціонування критично важливе для зрошення та рибництва.

Таким чином, геологічна історія Одеської області, від формації Причорноморської низовини до залягання водоносних горизонтів Причорноморського басейну, є фундаментом для розуміння як багатства, так і проблем її водних ресурсів.

5. Основні екологічні проблеми Одещини

В Одеській області розповсюджені зсувні процеси. Особливе місце в розвитку зсувів займає морське узбережжя та схили лиманів.

Найбільш великі й небезпечні зсуви розвиваються на узбережжі Чорного моря. Візуальне обстеження виявило значну (30,5%) їх активізацію. Найбільша активізація зсувних процесів проявляється на ділянці узбережжя моря між селом Крижанівка і Великим Аджалицьким лиманом.

Куяльницький лиман належить до групи закритих лиманів і є одним із найстародавніших на території Північно-Західного Причорномор'я. Однак, сучасний екологічний стан Куяльницького лиману наближається до кризового, що обумовлено катастрофічним обмілінням водойми та річки Великий Куяльник, пов'язаного з цим збільшення солоності води, що є загрозою повного зникнення лиману та втрати запасів унікальних лікувальних грязей і ропи, а також своєрідної флори і фауни водойми.

З метою покращання екологічного стану та збалансованого використання водних ресурсів і земель водного фонду у басейні Куяльницького лиману, забезпечення відновлення його ландшафтного та біологічного розмаїття діє Регіональна програма збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману. Програма передбачає комплекс невідкладних природоохоронних заходів на господарських об'єктах і в населених пунктах, які здатні вирішувати найгостріші екологічні проблеми, стабілізувати екологічну ситуацію в регіоні і створити передумови для її поступового покращення, підготувати документи для оголошення природної території курортом загальнодержавного значення та створення об'єктів природно-заповідного фонду.

В рамках програми у 2015 році завершено будівництво, введено в дію та успішно експлуатується гідротехнічна споруда для запуску морської води Одеської затоки в Куяльницький лиман під контролем провідних наукових установ.

В останні роки різко погіршився стан екосистеми Тилігульського лиману, який входить до складу природно-заповідного фонду області – регіонального ландшафтного парку «Тилігульський», територіально розташований у межах

Одеської та Миколаївської областей та тривалий час вважався найчистішим лиманом південного Причорномор'я. Сьогодні на перший план виступила проблема обміління, яка у свою чергу зумовлена комплексом проблем, переважно антропогенного характеру, серед яких: порушення зв'язку з морем, періодичні замори риби, поширення несанкціонованих звалищ побутових та промислових відходів, сміття, у т.ч. залишеного відпочиваючими, несанкціоновані багаття, неконтрольований, спонтанний розвиток туризму, хаотична забудова прибережної зони лиману, зокрема дачними ділянками, надмірне розорювання земель до урізу води, що сприяє потраплянню забруднюючих речовин в лиман, незаконний видобуток піску, вирубка лісу у верхній частині водозбору лиману, розорювання цінних степових ділянок на схилах та випалювання рослинності, зменшення поверхневого стоку через велику кількість несанкціонованих ставків, розташування фермерських господарств у береговій зоні, літніх таборів для худоби, що призводить до безперешкодного потрапляння забруднюючих речовин в лиман. Вказані проблеми спричиняють погіршення якості води .

З метою усунення цих проблем обласною радою було створено робочу групу, якою ініційовано в якості першочергового заходу для покращення гідрологічного режиму лиману здійснення реконструкції з'єднувального каналу між Тилігульським лиманом і Чорним морем. За рахунок коштів обласного бюджету здійснено перший етап проектних робіт – виготовлено техніко-економічне обґрунтування «Розробка проектно-кошторисної документації з реконструкції з'єднувального каналу між Тилігульським лиманом і Чорним морем.

Існують проблеми водопостачання в Придунайських населених пунктах області. Відсутність джерел водопостачання є основною причиною соціально-економічного напруження Придунайських населених пунктів області. Більшість сіл Татарбунарського, Кілійського та Ізмаїльського районів Одеської області користуються привозною водою або високо мінералізованою артезіанською водою, яка не відповідає гігієнічним нормативам.

Екологічна політика обласної ради базується на Стратегії державної екологічної політики України .

6.Напрямки покращання екологічного стану області

Сучасна екологічна політика Одещини орієнтована на довгострокове створення та становлення попереджувальних заходів щодо джерел та причин, які викликають екологічні проблеми. Виходячи з цього, пріоритетними напрямками покращання екологічного стану регіону є такі:

- впровадження ефективного, обґрунтованого та збалансованого механізму охорони довкілля;
- реалізація заходів з охорони і раціонального використання водних ресурсів, зокрема, з охорони підземних вод та ліквідації джерел їх забруднення, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму річок та інших водних об'єктів і заходів щодо ефективності роботи систем водовідведення в районах області;
- виконання робіт, спрямованих на охорону і раціональне використання земельних ресурсів, захист і реабілітацію ґрунтів;
- зниження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- забезпечення збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, створення репрезентативної системи територій і об'єктів природно–заповідного фонду та формування екомережі;
- удосконалення комплексного механізму у сфері реалізації системи моніторингу навколишнього природного середовища на регіональному рівні;
- заохочення й підтримка інформаційної та екологічно-просвітницької діяльності, заходи з екологічного виховання й підвищення екологічної культури населення, видання науково-популярної й навчальної літератури з екологічної тематики.

Крім цього, дії обласної ради в екологічній політиці, як і в попередні роки, будуть спрямовані на розвиток «зеленої» економіки та покращання інвестиційного клімату в природоохоронній сфері.

Висновки:

Водні ресурси Одещини є критично важливим, але дуже вразливим елементом регіонального природно-ресурсного потенціалу, а їх використання стикається з низкою гострих проблем.

-Нерівномірність та дефіцит: водні ресурси розподілені нерівномірно. Хоча південь і захід області тяжіють до великих річок (Дністер, Дунай) та Чорного моря з лиманами, значна частина області, особливо південні райони, відчуває гострий дефіцит якісних водних ресурсів, що призводить до залежності від привізної або високомінералізованої артезіанської води.

-Залежність від транзиту: значна частина поверхневого водопостачання регіону залежить від транзитних річок (насамперед Дністра), що створює ризики через кліматичні зміни та гідрополітичні фактори.

-Погіршення якості: водні об'єкти, особливо малі річки, зазнають високого антропогенного навантаження через скиди недостатньо очищених комунально-побутових та промислових стічних вод, а також змив із сільськогосподарських угідь. Це призводить до високої мінералізації та забруднення, ускладнюючи використання води без додаткового очищення.

-Зношеність інфраструктури: водопровідні та каналізаційні мережі, а також очисні споруди є значно зношеними (до 40-45% в аварійному стані), що призводить до втрат води та збільшення обсягів скиду неочищених стоків.

-Виснаження підземних вод: спостерігається інтенсивне виснаження підземних водоносних горизонтів, що фіксується пересиханням джерел у низці населених пунктів.

Для забезпечення сталого розвитку Одещини та гарантування потреб населення і економіки, необхідні комплексні та невідкладні заходи, спрямовані на:

- ✓ Модернізацію водопровідної та каналізаційної інфраструктури.
- ✓ Підвищення ефективності очищення стічних вод.
- ✓ Рациональне використання та захист водних об'єктів від забруднення (особливо малих річок).

- ✓ Пошук альтернативних джерел водопостачання та впровадження водозберігаючих технологій.

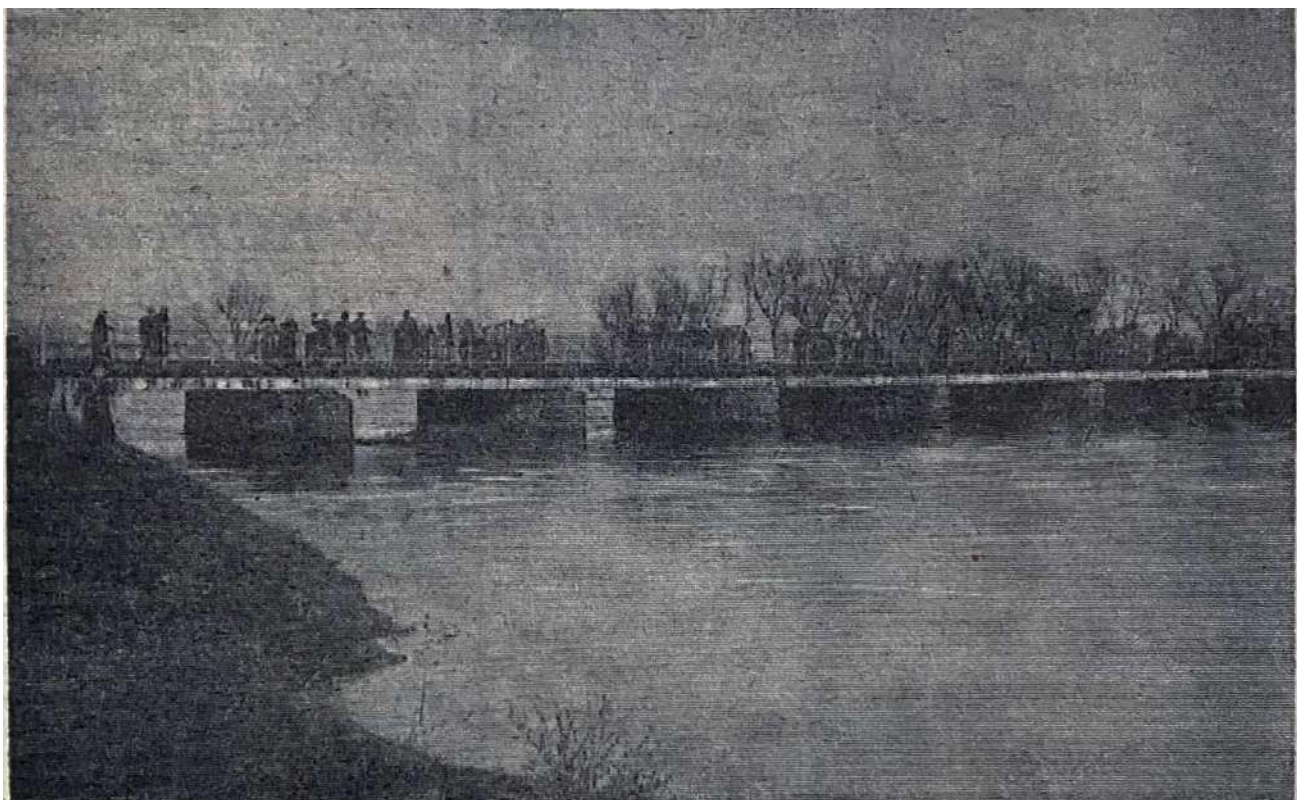
Список використаних джерел та літератури

1. Географічна Енциклопедія України. В 3-х томах. - Київ: Українська Енциклопедія ім. М. Бажана.
2. Гідрологічні характеристики рік України. – К.: Ніка - Центр, 2002.
3. Дослідження природних ресурсів на території Одеської області та оптимізація природокористування.
4. Джерела інтернету.
5. Природа Одеської області. Ресурси, їх раціональне використання і охорони / Під ред. Г. И. Швевса и Ю. А. Амброз. – Київ - Одеса: Вища школа, 1979.
6. Спогади місцевих жителів с. Липецьке.
7. Топчієв О. Г., Толкаченко Л. П. Мій рідний край - Одещина. Підр. для 8 класу Одеса: Ярослав, 2004.
8. Туристичний сайт Одеської області.

Додаток 1

Річка Тилігул м.Ананыїв

Додаток 2

Мапа основних річок Одещини

Додаток 3.

Річка Дунай

річка Південний Буг

Флора річки Дунай

Флора річки Південний Буг

Фауна річки Дунай

Фауна річки Південний Буг

Додаток 4

Тилігульський лиман

Куяльницький лиман

Додаток 5

Русло річки Куяльник

Додаток 7

Ставок с.Олександрівка

Ставок с.Чехи

Ставок с.Коси

Ставок с.Липецьке

Водоспад с.Липецьке

